

אוניברסיטת תל אביב
החוג להיסטוריה כללית

משטר, חברה ותרבות במאה העשרים (שו"ת)

ד"ר אמיר טייכר

איפה ומתי? יום א' 10-12, יום ד' 10-12, גילמן 305
שעות קבלה: יום א' 14:00-15:30, גילמן 377 - בתיאום במייל (teichera@post.tau.ac.il)

חובות הקורס:

- א. הכנה לקראת השיעורים, נוכחות והשתתפות פעילה בהם (20%)
- ב. עבודה להגשה (20%).
- ג. מבחן מסכם (60%).
(פירוט מתחת לסילבוס)

תוכנית הקורס ורשימת הקריאה (סילבוס)

שימו לב: התוכנית כפופה לשינויים. חומרי הקריאה המחייבים הם אלה שיוגדרו בסוף כל שיעור לקראת השבוע שלאחר מכן. **עקבו אחר ההודעות בשיעור ובאתר הקורס.**

שבוע 1: היכרות, הצגת הקורס, מבוא למאה העשרים

- סטפאן צוויג (1982), *העולם של אתמול*, תל-אביב: זמורה-ביתן, עמ' 7-31.
- פיליפו טומאסו מארינטי, תעודת היסוד והמניפסט של הפוטוריזם (1909), בתוך: בנימין הרשב (עורך), מאניפסטים של מודרניזם, ירושלים: כרמל, עמ' 20-16 (מצולמים חומרים נוספים שאינם חובה).

שבוע 2: נפלאות הקדמה

- Kenneth Pomeranz, Introduction: World History and Environmental History, in Edmund Burke III and Kenneth Pomeranz (eds.), *The Environment and World History* (University of California Press, 2009), 3-19
- Reinhart Koselleck, Is there an acceleration of history? in Hartmut Rosa and William E. Scheuerman (eds.), *High-Speed Society: Social Acceleration, Power and Modernity* (Pennsylvania State University Press, 2009), 113-134

שבוע 3: עלייתה של הרפואה המודרנית

- Typhoid Mary newspaper
- Hibbert Winslow Hill, *The New Public Health* (Minneapolis, Minn: Press of the Journal Lancet), 1913, Ch. 4, 5.
- Gradmann, Christoph. "Invisible Enemies: Bacteriology and the Language of Politics in Imperial Germany." *Science in Context* 13, no. 1 (2000): 9-30.

שבוע 4: מלחמת העולם הראשונה; היסטוריה וספרות

- Wilfred Owen (1917). *Dulce et Decorum est.*
- Sigfried Sassoon (1918). *The Hero.*

- Paul Fussell (1975). *The Great War and Modern Memory*, New York and London: Oxford University Press, pp. 7-35.
- היידן וייט (1985), "הטקסט ההיסטוריה כמוצר ספרותי", אלעזר וינריב (עורך), *חשיבה היסטורית*, כרך ב', תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 305-322.
- 'אני מאשים' לאבל גאנס.

שבוע 5: ויימאר - כלכלה וממשל

- תוצאות מערכות בחירות, 1919-1933
- The Inflation in the Experience of a German Family, in: Fritz Ringer (ed.), *The German Inflation of 1923* (New York, 1969), pp. 119-146.

שבוע 6: מהפכה ברוסיה

- ולדימיר איליץ' לנין, "מה לעשות?", בתוך *כתבים נבחרים*, עמ' 21-32, 82-91, 100-104, 113-115.
- Order No. 1 of the Petrograd Soviet, March 14, 1917
- רוזה לוקסמבורג (1918). המהפכה הרוסית: הערכה ביקורתית, בתוך: ר. לוקסמבורג, כתבים נבחרים, תרגום: מ.ז. ולפובסקי, הוצאת הקיבוץ המאוחד - תש"ח, עמ' 197-230.

שבוע 7: סטליניזם ומשפטים פוליטיים

- טימותי סניידר (2012). *ארצות דמים: אירופה בין היטלר לסטלין*, ירושלים: כתר, עמ' 110-42 (פרקים 1-2).
- יגאל חלפין (2006). הטיהורים הסטליניסטיים, תל-אביב: רסלינג, עמ' 9-25, 143-151, 162-167.

שבוע 8: פאשיזם

- זאב שטרנהל, מריו שנידר, מיה אשרי (1992). הפשיזם כתרבות פוליטית חלופית, בתוך: יסודות הפשיזם: ממד תרבותי למהפכה פוליטית, תל-אביב: עם עובד, עמ' 15-61.
- רוברט פקסטון (2009), *האנטומיה של הפשיזם*, תל אביב: ספרי עליית הגג, עמ' 17-47 (מבוא).
- Benito Mussolini (1996). *Fascism*, in Mitchell Cohen & Nicole Fermon (eds.). *Princeton Readings in Political Thought*, Princeton N. J: Princeton University Press, pp. 571-574.
- Emilio Gentile, *Fascism as Political Religion*, *Journal of Contemporary History* 25 (2/3), 1990: 229-251.

שבוע 9: מלחמת האזרחים בספרד

- אנטוני ביור (2004). *מלחמת האזרחים בספרד, 1936-1939*, תל אביב: יבנה, עמ' 112-119.
- ג'ורג' אורוול (2012). *מחווה לקטלוניה*, תרגום: יוסי מילוא, תל אביב: עם עובד, עמ' 23-62 (פרקים 3-5).

שבוע 10: אינטנציונליזם ופונקציונליזם בהבנת האנטישמיות הנאצית

- שאול פרידלנדר (1997), *גרמניה הנאצית והיהודים: שנות הרדיפות, 1933-1939*, תל-אביב: עם עובד, עמ' 137-171 (פרק רביעי). [ענו על השאלה: איזה גורמים מניעים את תהליך ההתמסדות של האנטישמיות?]
- מקור: חוקי נירנברג
- דן מכמן, הגטאות היהודיים בימי השואה: שורשי התופעה ויישומה.

שבוע 11: נאציזם ומודרניות

- זיגמונט באומן (2013). *מודרניות והשואה*, תל אביב: רסלינג, עמ' 55-63 (מבוא), 65-97 (הקדמה: סוציולוגיה אחרי השואה).

- מקור: מנאמו של הימלר בפני קצינים בכירים של הס"ס בפוזן - 4 באוקטובר 1943, מתוך: יצחק ארד, ישראל גוטמן, אברהם מרגליות (עורכים) (2008), *השואה בתיעוד*, ירושלים: יד ושם, עמ' 276-275.

שבוע 12: ביופוליטיקה

- Mark Mazower (1998). *Dark Continent: Europe's Twentieth Century*, New York: Vintage Books, pp. 76-96 (Ch. 3)
- Ich klage an! (סרט)
- אלדוס האקסלי, *עולם חדש מופלא*, פרקים 1,2.

שבוע 13: אחרי המלחמה: חלוקת אירופה

- ז'אן אמרי (2000). *מעבר לאשמה ולכפרה*, תל אביב: עם עובד, עמ' 175-136.
- צ'סלב מילוש (1999). *הרוח השבויה*, הוצאת קשב לשירה, עמ' 13-9 (פתח דבר) + 132-85 (פרקים 4, 5).

שבוע 14: המלחמה הקרה: הכנה למבחן

- אבנר כהן, "אנושות בצל האטום". זמנים 18 (1985), עמ' 166-158

מטלות הקורס

- א. הכנה לקראת השיעורים ונוכחות והשתתפות פעילה בהם (10%)
- ב. עבודה להגשה (30%).
- ג. מבחן מסכם (60%).

פירוט:

א. הכנה לקראת השיעורים ונוכחות והשתתפות פעילה בהם

השיעורים בתרגיל מבוססים על שילוב בין הרצאה לבין דיון על אודות חומרי הקריאה הרלוונטים לאותו השיעור. חומרי הקריאה זמינים לכם באתר הקורס. **עליכם להדפיס אותם ולהגיע עם החומר המודפס לכיתה.** לקראת כל שיעור עליכם לקרוא ולהכין את החומרים המתאימים. הקריאה צריכה להתבצע מראש ולכלול: **בירור** של מושגים ומלים לא ברורות; **סימון** הטקסט בעזרת 'סימני דרך' (מירקור, הערות בצד); **זיהוי** סוגיות מעניינות/מסקרנות/מוזרות/דורשות ביאור; יכולת **לסכם** בכמה משפטים את תוכן הטקסט/עיקרי הטיעון המובא בו. כמו כן עליכם לברר **מי** הכותב, **מתי** נכתב הטקסט ו**באיזה הקשר**. לתשומת לבכם, קשה מאד לבצע את כל זה ברבע שעה שלפני תחילת השיעור. במהלך השיעור מצופה מכם להשתתף בדיונים שיתפתחו בכיתה על ידי העלאת שאלות, התייחסות מפרות לנקודות שאחרים מעלים, הצגת הפרשנות שלכם למשמעות של הטקסט, וכדומה. מצופה מכם לנכוח בכל השיעורים, להגיע בזמן, להקשיב, להתבטא, ולהתייחס בכבוד לאחרים. למען הסר ספק: **אין לאכול**, להתכתב, לעדכן סטטוסים, לעשות לייקים או לצייץ בזמן השיעור. לתשומת לבכם: כדי לקבל את מלוא הנקודות עליכם להתבטא בהקשר לחומר הקריאה, באופן שיפגין קריאה ומחשבה, לפחות עשר פעמים במהלך הסמסטר (כלל אצבע: בכל שבוע). מי שאינו יכול להתבטא בעל פה בכיתה, מסיבות שונות, יכול להעביר התייחסויות כתובות קודם לתחילת השיעור. מי שלא יתבטא, בכתב או בעל פה, בהקשר לחומרי הקריאה לפחות עשר פעמים לא יקבל את מלוא הנקודות בסעיף זה.

ב. עבודה להגשה

יהיה עליכם לבחור מקור אחד מתוך רשימת מקורות שתופיע באתר הקורס ומקור נוסף אותו תאתרו בעצמכם ולכתוב עבודה שתציג מקורות אלה ותנתח את המשותף להם ואת המבדיל ביניהם. אורך העבודה - שש-שמונה פסקאות. **מועד ההגשה: לא יאוחר מה-8 בינואר בשעה 10:00.** הנחיות מפורטות בעמוד הבא.

ג. מבחן מסכם

המבחן המסכם יכלול שלושה חלקים: חלק בו תתבקשו להתייחס לטיעונים ומאמרים בהם דנו בכיתה; חלק בו תתבקשו להתייחס לטענות של היסטוריון מסויים על פי מאמר או ספר שתתבקשו לקרוא בעצמכם; וחלק בו תתבקשו לנתח מקור היסטורי חדש. המבחן יערך עם חומר **פתוח**; כל החומרים שתדפיסו במהלך הסמסטר יעמדו לרשותכם.

ניתוח מקורות - עבודה להגשה

- (1) ביחרו מקור אחד מבין המקורות המופיעים באתר המודל ומיצאו בעצמכם מקור נוסף שאינו מופיע באותה רשימה ושחולק משהו משותף עם המקור הראשון שבחרתם. למשל: שניהם עוסקים באותו נושא; או שניהם נכתבו על ידי אותו בן אדם; או שניהם נכתבו באותו זמן; או שניהם נכתבו באותו ז'אנר, וכיו"ב.
- (2) הציגו בכיתה/בידקו מולי את המקורות שבחרתם לפני שאתם מתקדמים לשלב הבא.
- (3) נסחו פיסקה המספקת מידע רקע על מקור 1. נסחו פיסקה המספקת מידע רקע על מקור 2. את הרקע - מי כתב? מתי? למי? כחלק ממה? באיזה הקשר? - יש להביא מתוך מקורות אקדמיים בלבד (לא ויקיפדיה), ולהפנות אליהם כמקובל באמצעות הערות שוליים וביבליוגרפיה.
- (4) נסחו פיסקה נוספת המתייחסת למשותף לשני המקורות, ופיסקה המתייחסת להבדלים ביניהם.
- (5) שאלו שאלה פרשנית מעניינת לגבי המשותף/השונה ונסו לענות עליה תוך היעזרות במידע שספרות המחקר יכולה לספק לכם וברמזים הטמונים במקורות עצמם.
- (6) קראו בעיון את כללי הכתיבה וההגשה. הגיהו בקפידה. הדפיסו. הגיהו. תקנו. הדפיסו. תקנו. הגיהו. תקנו. הדפיסו.
- (7) הגישו.

כללי כתיבה והגשה:

רווח כפול. times new roman/david/arial. פונט 12. שורה ראשונה מוזחת בכל פסקה. ישור לשני הצדדים. מספרי עמודים בתחתית כל עמוד. הדפסה על צד אחד בלבד של העמוד. עמודים משודכים בסיכת מהדק, בלי ניילוניות, קלסרים, אטבים או כריכות. בראש העמוד הראשון - שמכם המלא ות"ז. עברית תקינה. ללא לעז מיותר. נושא ונשוא לכל משפט (לא כמו כאן). הערות שוליים מיושרות לימין לפי שיטת שיקגו. ביבליוגרפיה בעמוד נפרד בה מצויינים כל המקורות בהם השתמשתם ורק המקורות בהם השתמשתם. הקפדה יתרה על כללי ציטוט והמנעות מפלגיאריזם מכל סוג שהוא.